

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA A ȘI B ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererile nr. 48442/16 și 48831/16)

HOTĂRÂRE

Art. 2 (aspect material) • Obligații pozitive • Eforturi suficiente ale autorităților, în pofida unor întârzieri și omisiuni, având în vedere comportamentul obstructiv al martorilor plasați sub protecție • Martori pentru care a fost emisă ordonanță de protecție de îndată ce a fost identificat un risc • Martori care nu au rămas fără protecție în cursul primelor întârzieri în finalizarea protocoalelor de protecție • Lipsa unor instrucțiuni clare date ofițerilor de poliție din echipa de protecție și lipsa unei pregătiri adecvate • Răspuns prompt al autorităților pentru a corecta deficiențele identificate • Încălcarea de către martori a obligației de a coopera și pretenții nerealizabile adresate autorităților • Martori care își compromit siguranța prin prezența în mijloacele de comunicare socială și televiziune • Protecție și asistență financiară menținute în pofida deciziei unilaterale a martorilor de relocare în străinătate

STRASBOURG

2 iunie 2020

DEFINITIVĂ

12.10.2020

*Hotărârea a devenit definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Poate suferi modificări de formă.*

În cauza A și B împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Jon Fridrik Kjølbro, *președinte*,
Faris Vehabović,
Iulia Antoanella Motoc,
Carlo Ranzoni,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani,
Péter Paczolay, *judcători*,

și Ilse Freiwirth, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere:

cererile nr. 48442/16 și 48831/16 împotriva României, prin care doi resortisanți români, doamna A și domnul B („reclamanții”), au sesizat Curtea la 11 august 2016, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”);

decizia de a comunica cererea Guvernului României („Guvernul”);

decizia de a nu fi dezvăluită identitatea reclamanților (art. 47 § 4 din Regulamentul Curții);

decizia de a acorda prioritate cererilor (art. 41);

observațiile părților;

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 21 aprilie și 12 mai 2020,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la cea din urmă dată:

INTRODUCERE

Cauza privește eficacitatea în practică a protecției acordate de autorități reclamanților prin programul de protecție a martorilor, odată ce a fost identificat un risc la adresa vieții și integrității lor fizice.

ÎN FAPT

1. Reclamanții s-au născut în 1981 și, respectiv, 1978 și trăiesc în cuplu în R. Aceștia au fost reprezentați de doamna Diana-Elena Dragomir, avocată în București.

2. Guvernul a fost reprezentat de agentul său guvernamental, în prezent doamna O.F. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de părți, pot fi rezumate după cum urmează.

I. ISTORICUL CAUZEI

4. În 2012, Direcția Națională Anticorupție din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție („Parchetul” și „ÎCCJ”) a demarat o

anchetă penală asupra presupuselor fapte de corupție comise de doi înalți funcționari, C și D. Ancheta a fost larg mediatizată în mijloacele de informare în masă.

5. În perioada februarie – august 2015, reclamantii, care lucraseră pentru C, au fost audiați de pachet ca martori în cauză. Aceștia erau suspectați că au asistat la tranzacții între C și D, tranzacții care erau de interes pentru anchetă.

II. ORDONANȚA PROCURORULUI DIN 28 AUGUST 2015

6. La 28 august 2015, după audierea reclamantilor, parchetul a emis o ordonanță prin care îi declara „martori amenințați” în temeiul art. 125 și 126 din Codul de procedură penală (infra, pct. 83). S-a decis că vor fi luate anumite măsuri de protecție, și anume supravegherea de către poliție și protecția casei reclamantilor, precum și o escortă constantă a poliției. Procurorul a justificat nevoia de protecție după cum urmează:

„La 27 februarie 2015, 3 martie 2015 și 26 august 2015 [A și B] au fost audiați ca martori în legătură cu activitatea criminală care face obiectul dosarului penal nr. [...].

Martorii [A și B] sunt în pericol deoarece există o suspiciune rezonabilă că viața lor sau integritatea lor fizică ar putea fi în pericol, ținând cont de declarațiile făcute în fața procuraturii și care ar putea contribui la stabilirea adevărului și la stabilirea răspunderii criminale a făptașilor.”

7. În aceeași zi, ordonanța procurorului a fost transmisă șefului Direcției Generale a Poliției a Municipiului B. („DGP”), care era responsabil de asigurarea protecției personale a reclamantilor, prin intermediul Serviciului pentru Acțiuni Speciale („SAS”), precum și de protecția locuinței acestora, prin intermediul secției locale de poliție. Echipa SAS și-a început imediat activitatea și din februarie 2016 a fost numită o a doua echipă care să îi protejeze pe reclamanti.

8. Potrivit reclamantilor, la 28 august 2015, procurorul a redactat, de asemenea, în conformitate cu dreptul aplicabil, un plan de acțiune care indica domeniul de aplicare al protecției, precum și măsurile care trebuiau luate și sarcinile specifice ale ofițerilor de poliție însărcinați cu îndeplinirea acestora. Planul nu a fost furnizat reclamantilor. Potrivit documentelor oficiale, planul era un document intern al DGP care descria acțiunile specifice care trebuiau întreprinse de ofițerii de poliție în vederea aplicării ordonanței procurorului din 28 august 2015 (supra, punctul 6). În plus, întrucât documentul conținea date cu caracter personal referitoare la ofițerii de poliție implicați în schema de protecție, DGP nu putea să îl comunice reclamantilor.

9. În urma propunerii parchetului de a-i include pe reclamanti în programul de protecție a martorilor, reprezentanții Oficiului Național pentru Protecția Martorilor („ONPM”, infra, pct. 85) s-au întâlnit cu procurorul și cu reclamantii pentru a explica ambelor părți condițiile și cerințele specifice ale programului și pentru a analiza opțiunile acestora. Scopul întâlnirii era acela

de a permite ambelor părți să ia o decizie în cunoștință de cauză cu privire la includerea în programul de protecție a martorilor.

10. Conform reclamanților, ordonanța procurorului era menită să fie o măsură temporară cu scopul de a le oferi protecție până la procesarea includerii lor în programul de protecție a martorilor. Procurorul le-a dat asigurări că viața lor privată nu va fi afectată de această măsură.

11. Se pare că li s-ar fi spus că, dacă vor fi de acord să fie incluși în program, vor fi relocați într-un alt oraș și nimeni, nici chiar procurorul de caz, nu va cunoaște noua lor locație. Erau obligați să întrerupă orice contact cu prietenii și să limiteze contactul cu familiile lor. Erau obligați să își vândă toate bunurile, întrucât ONPM nu le putea plăti cheltuielile de depozitare pe perioada absenței. Au fost, de asemenea, informați că există puține șanse să-și găsească un loc de muncă în noua locație. Reclamanții au solicitat timp pentru a examina consecințele.

12. La 9 decembrie 2015, reclamanții au fost de acord să fie incluși în programul de protecție a martorilor.

III. PROTOCOALELE DE PROTECȚIE

13. La 11 februarie 2016, DGP a solicitat Parchetului să transfere protecția reclamanților către ONPM. DGP a explicat că reclamanții au refuzat să coopereze cu echipele desemnate pentru protecția lor, părăsind locuința neînsoțiți și fără a-și preciza intențiile ofițerilor de poliție în cauză. În plus, DGP a subliniat că la momentul respectiv nu existau reglementări cu privire la metodele de protecție a martorilor amenințați (infra, pct. 17).

14. La 22 februarie 2016, ONPM l-a informat pe procuror că reclamanții nu pot fi incluși în program. A explicat că nu s-a putut ajunge la un acord cu aceștia cu privire la întinderea protecției. De exemplu, reclamanții au cerut să li se garanteze un nivel ridicat de confort în cazul în care erau relocați la nivel național sau internațional, ceea ce era o cerere exagerată și era imposibil ca ONPM să le-o asigure.

15. La 1 martie 2016, reclamanții au fost invitați la sediul DGP să semneze protocoalele de protecție, documente care conțineau o descriere detaliată a atribuțiilor ofițerilor de poliție și a obligațiilor reclamanților (în special să se abțină de la orice acțiune care ar putea compromite măsurile de protecție, să informeze poliția cu privire la orice modificare a vieții și activităților lor personale și să nu dezvăluie statutul de martor protejat sau identitatea ofițerilor de poliție implicați).

16. La 7 iulie 2016, reclamanții au refuzat să semneze un nou set de protocoale de protecție redactat în termeni similari de DGP.

17. La 27 iunie 2016, DGP a emis norme privind metodele de protecție a martorilor amenințați (aplicabile de la 1 iulie 2016).

IV. CERERI DE RIDICARE A MĂSURILOR DE PROTECȚIE

18. Între timp, la 16 septembrie 2015, ÎCCJ a început audierile în principala cauză penală și a devenit responsabilă pentru măsurile de protecție (infra, pct. 84).

19. La 29 iunie 2016, Parchetul a solicitat ÎCCJ să ridice măsurile emise în favoarea reclamantilor și să îi excludă din programul de protecție a martorilor, pe motiv că nu mai erau în pericol. Procurorul a susținut că reclamantii nu au putut indica circumstanțe specifice care să confirme existența unei amenințări la adresa vieții și integrității lor corporale. Procurorul a declarat, de asemenea, că aceștia nu au cooperat cu ofițerii de poliție desemnați pentru a-i proteja și au refuzat să semneze protocoalele de protecție, blocând procedura. În plus, procurorul a susținut că orice protecție restricționează în mod inevitabil libertatea personală a reclamantilor și, în măsura în care nu doresc să accepte acest lucru, măsurile de protecție nu pot fi puse în aplicare.

20. În instanță, reclamantii nu au fost de acord cu cererea procurorului și au susținut că amenințarea la adresa vieții și integrității lor corporale persistă încă. Au declarat, de asemenea, că acceptă protocoalele, dar nu au încredere în ofițerii de poliție desemnați pentru a-i proteja. Reclamantii au considerat că aceștia au comis abuzuri prin refuzul de a-i însoți, împiedicându-i în același timp să își părăsească locuința neînsoțiți.

21. La 25 august 2016, ÎCCJ a respins cererea procurorului din 29 iunie 2016 (supra, pct. 19). A considerat că motivele măsurilor inițiale rămân valide întrucât Înalta Curte încă audia probele în cauza principală. ÎCCJ a considerat, de asemenea, că era vina autorităților că a durat atât de mult timp pentru ca protocoalele de protecție să le fie prezentate reclamantilor. ÎCCJ a considerat că protecția martorilor trebuie să continue în limitele stabilite de procuror în ordonanța din 28 august 2015 (supra, pct. 6). A observat, însă, că protocoalele de protecție nu au făcut obiectul unor negocieri și, prin natura lor, au impus anumite limitări libertății reclamantilor, aceste limitări neputând totuși să constituie o negare completă a drepturilor acestora.

22. Reclamantii au susținut că nu au primit o copie a respectivei decizii, întrucât era vorba despre un document confidențial, și că nu au fost informați decât verbal de către Parchet cu privire la conținutul acesteia. Potrivit documentelor oficiale, reclamantilor li s-a permis, la 14 octombrie 2016, să consulte decizia în cauză.

23. La 5 septembrie 2016, reclamantii au consimțit, la Parchet, să fie incluși în programul de protecție a martorilor și au reiterat faptul că protecția oferită până atunci în temeiul dispozițiilor relevante ale Codului de procedură penală fusese deficientă, abuzivă și restrictivă în ceea ce privește drepturile lor.

V. INCLUDEREA ÎN PROGRAMUL DE PROTECȚIE A MARTORILOR

24. La 15 noiembrie 2016, reclamantii au refuzat din nou să semneze protocoalele de protecție redactate de DGP, considerând că le limitau drepturile fundamentale. Potrivit unui raport al poliției redactat în acea zi, după citirea documentelor, reclamantii au declarat că nu se vor conforma niciodată cerințelor formulate de ofițerii de poliție și nu își vor declara niciodată intenția de a părăsi locuința și nu vor aștepta escorta poliției înainte de a se deplasa, și nu vor fi de acord să se mute altundeva pe teritoriul României.

25. La 14 octombrie 2016, reclamantii au depus mărturie în fața ÎCCJ în procesul penal împotriva lui C și D.

26. La 26 octombrie 2016, procurorul a solicitat ONPM să evalueze fezabilitatea includerii reclamantilor în programul de protecție a martorilor, declanșând procedura prevăzută de Legea privind protecția martorilor (infra, pct. 85). ONPM a evaluat situația într-un raport confidențial.

27. Pe baza acestor informații, la 5 decembrie 2016 procurorul a solicitat ÎCCJ să dispună includerea reclamantilor în programul de protecție a martorilor.

28. La 5 ianuarie 2017, ÎCCJ a dispus ca reclamantii să fie incluși în programul de protecție a martorilor și să fie luate următoarele măsuri de protecție propuse de Parchet:

- a) protecție sporită a locuinței reclamantilor;
- b) protecție în timpul deplasărilor înspre și dinspre instanță;
- c) ajutor în asigurarea unui loc de muncă;
- d) sprijin financiar până la găsirea unui loc de muncă.

29. La 10 ianuarie 2017, ÎCCJ a menționat că ordonanța procurorului din 28 august 2015 (supra, pct. 6) a încetat să se mai aplice și, la 16 ianuarie 2017, DGP a încetat măsurile de protecție instituite în temeiul dispozițiilor Codului de procedură penală.

30. La 17 ianuarie 2017, reclamantii au semnat un cadru de asistență care detalia măsurile de protecție și asistența oferită, precum și protocoalele de protecție. Aceștia li s-a cerut, în principal, să se abțină de la orice activitate care ar compromite măsurile de protecție sau ar dezvălui statutul acestora sau identitatea ofițerilor de poliție implicați. Li s-a cerut totodată să nu înregistreze niciuna din întâlnirile lor cu ofițerul de legătură. Protocoalele au reamintit, de asemenea, situațiile în care programul de protecție încetează, astfel cum este descris la art. 17 din Legea privind protecția martorilor (infra, pct. 85).

31. Reclamantii au fost astfel incluși în mod oficial în programul de protecție a martorilor condus de ONPM și, potrivit dispozițiilor Legii privind protecția martorilor, protecția lor era asigurată de poliție.

VI. CERERILE DE ASISTENȚĂ

32. La 25 ianuarie 2017, reclamantii au solicitat ONPM să le schimbe identitățile și să îi relocheze în străinătate. Cererea lor a fost înaintată ÎCCJ în aceeași zi. Opinia ONPM a fost aceea că cererea nu putea fi admisă din diverse motive, unul fiind acela că era necesară prezența reclamantilor în scopul anchetei penale la care erau martori.

33. La 30 ianuarie 2017, reclamantii au solicitat, de asemenea, asistență financiară din partea ONPM, prezentând o relatare detaliată a cheltuielilor și obligațiilor lor fiscale. Totodată, au cerut sprijinul ONPM în găsirea unui loc de muncă.

34. Potrivit unui raport al ONPM din 1 februarie 2017, reclamantilor nu li se putea oferi un loc de muncă, întrucât refuzaseră toate ofertele făcute de autorități corespunzătoare nivelului lor de educație și solicitaseră să lucreze în domenii în care nu obținuseră încă calificări profesionale. La 1 februarie și 9 martie 2017, ONPM a informat ÎCCJ despre încercările de a le găsi locuri de muncă reclamantilor și despre respingerea tuturor propunerilor.

35. Prin încheierea din 30 martie 2017, ÎCCJ a respins cererile formulate de reclamantii. Instanța a observat că aceștia au refuzat toate propunerile de locuri de muncă făcute de ONPM și oferta de a fi relocați în România. În continuare, a luat notă de faptul că prezența acestora era deseori necesară în scopul anchetei penale. ÎCCJ a observat, de asemenea, că relocarea în străinătate și schimbarea identității nu erau posibile, întrucât reclamantii nu puteau trece frontiera de stat cu o carte de identitate provizorie, singurul document de identitate care putea fi emis în temeiul dispozițiilor Legii privind protecția martorilor. Decizia era confidențială și se pare că conținutul acesteia a fost pus la dispoziția reclamantilor numai atunci când observațiile Guvernului le-au fost transmise de către Curte.

36. Reclamantii au susținut că, întrucât erau amândoi șomeri, au fost nevoiți să își vândă bunurile pentru a-și putea plăti impozitele.

37. Reclamantei A, care reușise să își găsească un loc de muncă după emiterea măsurilor de protecție, se pare că i s-a cerut de către noul angajator să demisioneze la scurt timp după aceasta, din cauza prezenței intruzive a ofițerilor SAS. Aceasta s-a plâns în fața Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Nu există nicio informație cu privire la rezultatul acestei plângeri la data ultimei corespondențe dintre reclamantii și Curte (13 martie 2018).

38. B nu a reușit să găsească un loc de muncă. Susține că nu avea mijloace de subzistență. Le-a solicitat autorităților să-i acopere cheltuielile medicale și să-l scutească de la plata impozitului pe proprietate.

39. Potrivit documentelor oficiale emise de ONPM, reclamantii au primit un sprijin financiar lunar reprezentând echivalentul salariului minim brut, și anume 1 250 lei românești (RON), inițial, majorat apoi la 2 080 RON

[aproximativ 500 euro (EUR)]. Se pare că plățile au continuat să fie făcute și după ce reclamanții au părăsit țara (infra, pct. 80).

VII. IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DE PROTECȚIE

A. Versiunea reclamanților

40. Pentru a înțelege mai bine domeniul de aplicare al protecției lor personale, reclamanții au solicitat ofițerilor de poliție din SAS să le explice la ce să se aștepte în practică. Potrivit reclamanților, ofițerii au admis că nu au primit instrucțiuni cu privire la misiunea lor, care, potrivit acestora, era prima de acest gen. Misiunea lor obișnuită presupunea protejarea oficialităților publice și a magistraților.

41. De asemenea, reclamanții au observat că, în loc să le păzească apartamentul, ofițerii de poliție dormeau uneori în mașină, consumau alcool în timp ce se aflau în serviciu sau păzeau clădirea alăturată. Nu purtau arme pentru a le asigura o protecție efectivă. De asemenea, au lăsat dosarul de legătură nesupravegheat în locuri publice (în special, au relatat un incident din 9 februarie 2016, când a fost pierdut dosarul de legătură). Dosarul includea fotografiile ale reclamanților, date confidențiale cu privire la scopul misiunii de protecție și alte informații sensibile (infra, pct. 67).

42. Reclamanții au susținut că uneori au fost împiedicați să părăsească locuința, fie din cauză că echipa SAS nu era disponibilă, fie pentru că au fost lăsați pur și simplu fără protecție. Ei au relatat un incident care a avut loc la 11 februarie 2016, când B a plecat fără a-i fi asigurată protecție, deoarece echipajul o însoțea pe A, și a fost îndrumat să se adreseze celei mai apropiate secții de poliție, pentru a solicita ajutor. Odată ajuns acolo, a fost reținut împotriva voinței sale timp de două ore și a fost împiedicat să plece de unul singur.

43. Reclamanții au explicat, de asemenea, că li se permitea să se deplaseze doar între 7 a.m. și 10 a.m., cu mașinile SAS, și nu puteau părăsi orașul. Nu li s-a permis să părăsească locuința fără să respecte aceste limite, nici dacă ar fi fost dispuși să renunțe la protecție. Li se cerea să sune înainte de a ieși și să aștepte ca ofițerii SAS să sosească la domiciliul lor. Din cauza modului în care au fost puse în aplicare măsurile de protecție, nu au putut participa la evenimente familiale importante, precum nunți, botezuri și funeralii.

44. De asemenea, reclamanții au explicat că ofițerii SAS erau ostentativi și purtau armele la vedere, ceea ce dezvăluia adesea publicului statutul reclamanților. Totodată, reclamanții au observat că ofițerii SAS îi filmau în timp ce se deplasau. În cele din urmă, reclamanții au început să se simtă amenințați de ofițerii de poliție însărcinați cu protecția lor.

B. Versiunea Guvernului

45. Documentele furnizate de DGP la cererea Guvernului indică faptul că protecția reclamanților a fost asigurată după cum urmează:

a) protecția în țară a reclamanților era asigurată de poliție în trei schimburi de câte 8 ore, în afara ușii apartamentului;

b) protecția reclamanților în timpul deplasărilor era asigurată de ofițerii SAS în două schimburi de câte 12 ore.

46. La 7 iulie 2016, în conformitate cu normele nou adoptate (supra pct. 17), atribuțiile ofițerilor de poliție implicați în protecția reclamanților au fost stabilite printr-un plan.

C. Incidente cu ofițerii de protecție

47. B, care nu era mulțumit de modul în care autoritățile au organizat protecția sa și a reclamantei A, a intrat adesea în dispute cu ofițerii de poliție. De exemplu, la 26 octombrie 2016, a fost amendat cu 500 de lei românești (RON, aproximativ 110 EUR la momentul faptelor) pentru ofense aduse unui ofițer de poliție; la 20 noiembrie 2016, a fost amendat cu 500 RON (aproximativ 110 EUR la momentul faptelor) pentru că nu le-a permis ofițerilor de poliție accesul în apartament (B a explicat că ofițerii de poliție au refuzat să își decline identitatea atunci când i-au interpellat; amenda a fost anulată de judecătoria la 19 mai 2017); la 27 decembrie 2016, a fost amendat cu 1 000 RON (aproximativ EUR 220 la momentul faptelor) pentru că a postat un comentariu ofensator despre ofițerii de poliție pe mijloacele de comunicare socială; și la 11 ianuarie 2017 a fost amendat cu 1 000 RON (aproximativ EUR 220 la momentul faptelor) pentru ofense aduse ofițerului de poliție însărcinat cu protecția sa.

48. La 24 martie 2016, în urma unei cereri formulate de A, DGP i-a informat pe reclamanți despre întinderea protecției dispuse de procuror la 28 august 2015 (supra, pct. 6). De asemenea, DGP i-a informat pe reclamanți că, deși nu le-a fost impusă nicio obligație ca atare prin ordonanță, cooperarea lor cu ofițerii de poliție era necesară pentru ca măsurile să fie efective.

49. La 4 mai 2016, reclamanții au reclamat DGP că nu primiseră protecție în timpul niciuneia dintre deplasările lor începând din 1 martie 2016. La 31 mai 2016, au fost informați cu privire la domeniul de aplicare al protecției lor și li s-a reamintit faptul că succesul misiunii depindea de cooperarea lor.

50. La 6 iulie 2016, reclamanții au informat procurorul, prin intermediul unui mesaj text, că, din cauza abuzurilor comise de ofițerii de poliție numiți pentru protecția acestora, au încetat să mai coopereze începând cu 1 iulie 2016.

51. La 7.55 p.m., la 28 iulie 2016, un ofițer de poliție s-a deplasat la domiciliul reclamanților în încercarea de a pune capăt unei altercații care avea loc în afara apartamentului între reclamanți și echipa de poliție însărcinată cu

protecția acestora. În raportul său către DGP, ofițerul de poliție a declarat că reclamanții s-au plâns că „totul e o batjocură” și că „suntem total nemulțumiți”. Reclamanții au solicitat, de asemenea, să fie relocați într-o altă locuință cu facilități echivalente.

52. La 29 iulie 2016 și la 5 ianuarie 2017, DGP a evaluat măsurile luate pentru protecția reclamanților. Rapoartele descriau câteva incidente în care reclamanții au refuzat protecția, au fugit de echipele de protecție, au plecat cu propriile mașini (în loc de cele ale poliției) și au săvârșit mai multe încălcări ale traficului pentru a scăpa de poliție. De asemenea, era raportat faptul că reclamanții le-au cerut ofițerilor de poliție să înceteze să-i mai urmărească, i-au abuzat verbal și i-au amenințat că îi vor alerta pe trecători pentru a crea panică. Poliția a susținut, de asemenea, că, în măsura în care măsurile de protecție au fost instituite, nimic nu indica faptul că reclamanții ar fi fost în vreun pericol. DGP a cerut ÎCCJ și Parchetului să reevalueze posibilitatea menținerii măsurilor de protecție.

53. Evaluări similare au fost efectuate periodic de SAS în 2016 și 2017, raportând incidente similare în care reclamanții au refuzat să coopereze, au abuzat verbal ofițerii de poliție și și-au filmat întâlnirile cu echipele de poliție.

54. La 28 octombrie 2016, SAS a informat că, de la începutul respectivei luni, reclamanții au refuzat sistematic să coopereze cu ofițerii SAS și au început să îi apeleze cu cuvinte jignitoare, precum *jigodii*, *jeguri*, *handicapaților*, *mincinoșilor și corupților* și alte cuvinte mult mai jignitoare.

55. La 29 octombrie 2016, reclamanții și-au părăsit locuința fără a preciza unde se îndreptau. Au fost urmați de echipa de poliție de serviciu. B a devenit agresiv și a amenințat că se va arunca în fața unei mașini dacă ofițerii de poliție nu încetează să-l mai urmărească. Apoi i-a împins pe ofițeri. Aceștia l-au avertizat că vor folosi forța dacă va continua să fie agresiv și în cele din urmă l-au încatușat și l-au dus la secția de poliție. B a fost amendat și a fost redactat un raport al poliției cu privire la incident.

Ancheta poliției asupra incidentului a relevat faptul că ofițerii de poliție au acționat cu diligență, în limitele atribuțiilor lor. Se sugera ca Parchetul și ÎCCJ să reevalueze posibilitatea menținerii măsurilor de protecție.

D. Scrisoarea adresată de ONPM reclamanților

56. Reclamanții au prezentat o scrisoare din 23 mai 2017, semnată de directorul ONPM, prin care erau informați că nu li se poate oferi protecție reală sau sprijin în găsirea unui loc de muncă. Sectorul privat refuza să îi angajeze din cauza rolului jucat în ancheta penală, iar sectorul public era inaccesibil din cauza legăturilor lui C. Li s-a spus că tuturor celor incluși în programul de protecție a martorilor li s-a oferit salariul minim în vigoare, indiferent de situația personală a acestora. O schimbare totală a identității era imposibilă din cauza lipsei de armonizare dintre legile aplicabile. ONPM le recomanda reclamanților să nu se plângă instanțelor cu privire la acest aspect,

întrucât dacă ar proceda astfel, ar risca să dezvăluie publicului statutul de martor protejat, ceea ce ar conduce automat la excluderea lor din programul de protecție.

57. ONPM recunoștea că măsura de protecție de care beneficiau reclamanții, și anume o cameră de supraveghere instalată la intrarea în locuință, era ineficientă și insuficientă. Trebuia luată în considerare relocarea totală. Reclamanții continuau să fie în pericol și, potrivit estimărilor autorităților, aveau nevoie de protecție chiar și după încheierea procesului penal în cauză.

58. ONPM a reamintit că cererile reclamanților (de a fi relocați în străinătate și de a li se asigura o nouă identitate), precum și cele ale ONPM (de a-i reloca pe reclamanți, de a le acorda acestora dreptul de a purta armă și de a le plăti recalificarea profesională) au fost respinse prin intermediul unei hotărâri interlocutorii cu regim confidențial, care nu le putea fi comunicată. În aceeași scrisoare, ONPM a admis faptul că anumiți ofițeri de poliție desemnați să îi protejeze pe reclamanți postaseră informații despre statutul lor de martori protejați în mijloacele de comunicare socială.

59. Potrivit Guvernului, această scrisoare nu a fost recunoscută de ONPM. În septembrie 2018, Parchetul a declanșat o anchetă penală în această privință. Ancheta respectivă era încă în curs de desfășurare la data ultimei corespondențe a Guvernului cu privire la acest aspect (28 martie 2019).

E. Amenințări la adresa reclamanților

60. La 11 noiembrie 2015, reclamanții s-au plâns Parchetului de pe lângă ÎCCJ, că polițiștii însărcinați cu protecția lor nu au primit instrucțiuni clare cu privire la misiunea lor și nu au identificat, în mai multe ocazii, potențialele amenințări la adresa siguranței lor (cum ar fi o persoană care se pare că supraveghea clădirea în care locuiau sau care încerca să intervină la mașina lor). S-au plâns, de asemenea, de deficiențe (logistice, tehnice și de personal) în ceea ce privește protecția lor. Plângerea lor a fost transmisă DGP care, la 22 decembrie 2015, a luat măsuri pentru remedierea problemelor observate în cursul aplicării măsurilor de protecție.

61. În martie 2017, reclamanții s-au plâns ONPM că bărbați neidentificați i-au urmărit în vecinătatea locuinței. Au susținut, de asemenea, că cineva le tăiase cauciucurile de la mașină. ONPM nu a găsit nici o probă privind vreo intervenție asupra mașinii sau vreo amenințare la adresa vieții și integrității lor fizice.

62. În februarie 2018, reclamanții au informat ONPM că, în septembrie 2017, au găsit două gloanțe în fața ușii, probabil livrate și lăsate acolo de un curier. Reclamanții au refuzat să predea gloanțele ONPM spre anchetare. De asemenea, au refuzat să formuleze o plângere penală în fața Parchetului cu privire la incident.

63. La 13 septembrie 2018, reclamantii au formulat în fața ÎCCJ o plângere cu privire la ceea ce ei considerau deficiențe în măsurile de protecție luate de ONPM. S-au plâns, în special, de faptul că nu au fost luate măsuri cu privire la gloanțele găsite în fața ușii lor sau tăierea cauciucurilor de la mașină. De asemenea, s-au plâns că ofițerul lor de legătură le-ar fi spus că noii ofițeri atribuiți cazului lor „nu știu ce fac” și că misiunea lor este „să-i convingă să iasă din programul de protecție”. Nu sunt disponibile informații cu privire la rezultatul acestor proceduri.

64. La 4 aprilie 2019, Parchetul de pe lângă curtea de apel a respins ca nefondată o nouă plângere formulată de reclamantii pentru abuz în funcție din partea angajaților ONPM și amenințări. Procurorul a constatat că nici înregistrările prezentate de reclamantii, nici celelalte probe din dosar nu indicau vreun abuz la adresa lor.

F. Plângeri către autorități cu privire la măsurile de protecție a martorilor

65. Au fost depuse numeroase plângeri și petiții privind activitatea ofițerilor de poliție însărcinați cu protecția reclamantilor, presupuse abuzuri, abateri sau neglijențe în atribuțiile acestora, precum și aspecte mai grave, ca de exemplu, încălcarea drepturilor și libertăților reclamantilor (plângerile adresate poliției și Parchetului din mai 2016, 27 iulie, 13 septembrie, 29 octombrie și 14 noiembrie 2016 și 17 martie 2017). Toate au fost examinate de poliție și/sau de procuror și majoritatea au fost respinse pe motiv că ofițerii de poliție au respectat cerințele legale și dispozițiile relevante și nu și-au depășit autoritatea (decizii din 15 mai, 4 și 24 august 2017 și 13 februarie 2018).

66. Față de ofițerii de poliție despre care s-a constatat că nu și-au îndeplinit atribuțiile în timp ce se ocupau de protecția reclamantilor (nu purtau armă sau uniformă, își părăseau postul înainte de sosirea următoarei echipe, nu raportau sau au pierdut dosarul de legătură – incidentele din 9 februarie 2016) a fost începută o anchetă administrativă și pentru comportament mai grav, au fost începute anchete penale.

67. În plus, la 15 februarie 2016, poliția a declanșat o anchetă față de ofițerul însărcinat cu protecția locuinței reclamantilor pentru că lăsase postul nesupravegheat înainte ca înlocuitorul său să sosească și a pierdut dosarul de legătură (incidentul din 9 februarie 2016). La 12 octombrie 2016, Parchetul de pe lângă judecătoria a decis clasarea cauzei. A constatat că instrucțiunile date ofițerilor însărcinați cu protecția domiciliului reclamantilor nu fuseseră foarte clare (dacă aceștia ar fi trebuit să păzească apartamentul în sine sau intrarea în clădire). A concluzionat, de asemenea, că reclamantii au fost cei care au luat dosarul de legătură fără drept.

68. La 21 septembrie și 21 octombrie 2016, SAS i-a informat pe reclamantii că protecția lor fusese dispusă în temeiul dispozițiilor relevante din Codul de

procedură penală, dar că măsurile specifice de protecție nu puteau fi implementate decât cu acordul acestora. SAS le-a reamintit acestora că au refuzat în numeroase ocazii să semneze protocoalele de protecție relevante și a explicat că, chiar și fără consimțământul lor, autoritățile erau obligate prin ordonanța procurorului să le ofere protecție. La cererea reclamantilor, aceleași informații le-au fost furnizate de secția de poliție însărcinată cu protecția locuinței lor (la 12 octombrie și 12 decembrie 2016), de DGP (la 4 octombrie și 21 noiembrie 2016) și de procurorul din cadrul Direcției Naționale Anticorupție (la 31 octombrie și la 5 decembrie 2016). Reclamanții au fost, de asemenea, informați că DGP nu avea competența de a ridica măsurile de protecție instituite în favoarea lor.

VIII. PREZENȚA ÎN MIJLOACELE DE COMUNICARE ÎN MASĂ

A. Mijloacele de comunicare socială

1. Postările reclamantilor

69. Guvernul a informat, de asemenea, Curtea că exista o pagină Facebook denumită „[numele complete ale reclamantilor] – martori abuzați în dosarul [D] - [C]”. Pagina avea 2 323 de aprecieri și 2 487 de susținători și conținea postări scrise la persoana întâi despre povestea reclamantilor și interacțiunile acestora cu poliția. Pagina era încă activă la 7 octombrie 2019.

70. La 21 noiembrie 2016, pe pagină a fost pusă o scrisoare a DGP. În scrisoare se afirma, fără a da vreun nume, că două persoane au fost declarate de procuror „martori amenințați” și că s-au luat măsuri pentru protecția lor, dar că aceștia au refuzat să semneze protocoalele de protecție și au refuzat sau s-au opus în mod repetat măsurilor de protecție. Scrisoarea reamintea că cooperarea martorilor era esențială pentru eficacitatea măsurilor de protecție.

71. La 27 decembrie 2016, pe pagină a fost postată o scrisoare similară din partea Parchetului. Scrisoarea, scrisă la 31 octombrie 2016, era adresată reclamantilor și conținea numele lor complete.

72. La 13 iunie 2018, pe pagină a fost publicat o postare în care se explica, la persoana întâi, modul în care A și B găsiseră două gloanțe în fața ușii lor, care probabil fuseseră trase de C și D (supra, pct. 63). Au fost, de asemenea, postate fotografiile ale gloanțelor.

2. Postări ale lui B

73. La 20 noiembrie 2016, B a postat o înregistrare video „Facebook live” în care le cerea ofițerilor de poliție desemnați să îl protejeze să își decline identitatea, să explice de ce se aflau acolo și să dea detalii despre activitățile lor. Mai târziu în acea noapte, B a sunat la numărul național de urgență pentru a se plânge că în fața apartamentului său se aflau doi ofițeri de poliție care refuzau să îi spună de ce erau acolo.

74. La 27 ianuarie 2019, pe o pagină Facebook având numele lui B și o fotografie asemănătoare cu acesta, a fost adăugată o postare scrisă la persoana întâi care relatează povestea lui B, începând cu rolul său în procesul penal împotriva lui C și D, făcând trimitere la presupusele abuzuri și erori ale autorităților în aplicarea măsurilor de protecție și referindu-se la dezvăluirile similare anterioare (inclusiv înregistrarea video) făcute de acesta. În aceeași zi, povestea a fost publicată de instituțiile de presă însoțite de o fotografie similară.

B. Ziare și televiziune

75. În 2016, mai multe instituții de presă au publicat informații despre situația reclamanților, indicând numele complet al lui B și legându-l de cauza penală împotriva lui C și D (articole din 11 februarie și 11 iulie 2016). La 15 și 20 noiembrie 2016, ziarele naționale au publicat articole pretins bazate pe un interviu acordat de B despre situația sa. Potrivit reclamanților, presa nu și-a bazat articolele pe un interviu dat de B și a copiat citatele din postările Facebook scrise de acesta.

76. La 28 ianuarie 2018, ambii reclamanți au apărut la o emisiune televizată. Guvernul a prezentat două capturi de ecran ale emisiunii, prezentând o persoană care pare să fie B, alături de textul „[numele complet al reclamantului], martor protejat” și „Riscurile suportate de martorii protejați”.

77. La 30 ianuarie 2018, ONPM i-a contactat pe reclamanți cu privire la apariția lor la emisiunea televizată, afirmând că, expunându-se public, au compromis măsurile de protecție și le-au făcut inefficiente.

IX. SITUAȚIA ACTUALĂ A RECLAMANȚILOR

78. Reclamanții au susținut că, în mai 2016, agenți ai statului le-au spus neoficial că hărțuirea lor constantă avea ca scop intimidarea pentru a-i determina să își retragă declarațiile în cazul de corupție și să îi împiedice să depună mărturie în alte cauze similare împotriva fostului lor angajator.

79. În noiembrie 2017, reclamanții au fost citați din nou pentru a depune mărturie într-un alt dosar de corupție deschis împotriva lui C.

80. În octombrie 2017, reclamanții au părăsit România. În noiembrie 2017, au informat Curtea în legătură cu acest fapt și că la acel moment își caută un loc de muncă. În martie 2018, reclamanții au informat Curtea că autoritățile nu au luat măsuri suplimentare pentru a-i proteja.

81. La 20 iunie 2018, ÎCCJ a pronunțat decizia definitivă în cauza penală în care reclamanții au fost chemați să depună mărturie ca martori. C a fost condamnat.

82. La 13 septembrie 2018, reclamanții au formulat o nouă plângere în fața ÎCCJ. S-au plâns, în principal, de faptul că ONPM nu a anchetat amenințările

la adresa vieții lor, cum ar fi gloanțele găsite în fața ușii lor și tăierea cauciucurilor (supra, pct. 63). De asemenea, reclamantii au informat ÎCCJ că au prevenit ONPM cu două săptămâni înainte de a părăsi țara și că au păstrat din străinătate comunicarea cu ofițerul lor de legătură. În dosar nu există informații cu privire la răspunsul oferit de ÎCCJ la aceste plângeri.

CADRUL LEGAL RELEVANT

I. DREPTUL INTERN

A. Codul de procedură penală

83. Dispozițiile relevante din Codul de procedură penală în ceea ce privește protecția martorilor prevăd următoarele:

Articolul 125 – Martorul amenințat

„În cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor amenințat și dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecție prevăzute la art. 126 sau 127, după caz.”

Articolul 126 – Măsuri de protecție dispuse în cursul urmăririi penale

„(1) În cursul urmăririi penale, odată cu acordarea statutului de martor amenințat, procurorul dispune aplicarea uneia sau a mai multora dintre următoarele măsuri:

- a) supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare;
- b) însoțirea asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor;
- c) protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care martorul va semna declarația sa;
- d) audierea martorului fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente.

(2) Procurorul dispune aplicarea unei măsuri de protecție din oficiu sau la cererea martorului, a uneia dintre părți sau a unui subiect procesual principal.

[...]

(4) Procurorul dispune acordarea statutului de martor amenințat și aplicarea măsurilor de protecție prin ordonanță motivată, care se păstrează în condiții de confidențialitate.

(5) Procurorul verifică, la intervale de timp rezonabile, dacă se mențin condițiile care au determinat luarea măsurilor de protecție, iar în caz contrar dispune, prin ordonanță motivată, încetarea acestora.

(6) Măsurile prevăzute la alin. (1) se mențin pe tot parcursul procesului penal dacă starea de pericol nu a încetat.

[...]

(8) Măsurile de protecție prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) se comunică autorității desemnate cu punerea în executare a măsurii.”

84. Art. 127 și 128 prevăd că măsurile de protecție sunt dispuse de instanță după finalizarea anchetei penale de către procuror.

B. Legea privind protecția martorilor

85. Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor reglementează domeniul de aplicare al programului de protecție, precum și drepturile și obligațiile poliției și ale persoanelor protejate. În temeiul acestei legi, Oficiul Național pentru Protecția Martorilor („ONPM”) este o structură din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, care aparține Inspectoratului General al Poliției. Funcționarea sa, drepturile și îndatoririle martorilor protejați, precum și aplicarea și conținutul măsurilor de protecție sunt detaliate în lege. Părțile relevante prevăd următoarele:

Articolul 2

„În prezenta lege termenii și expresiile de mai jos au următorul înțeles:

[...]

b) «starea de pericol» este situația în care se află martorul [...] a căror viață, integritate corporală sau libertate este amenințată, ca urmare a informațiilor și datelor furnizate ori pe care a fost de acord să le furnizeze organelor judiciare sau a declarațiilor sale;

[...]

f) «Programul de protecție a martorilor», denumit în continuare «Program», reprezintă activitățile specifice desfășurate [de ONPM], cu sprijinul autorităților administrației publice centrale și locale, în scopul apărării vieții, integrității corporale și sănătății persoanelor care au dobândit calitatea de martori protejați, în condițiile prevăzute de prezenta lege.

g) «măsurile urgente» sunt activitățile specifice temporare care pot fi desfășurate de unitatea de poliție care cercetează cauza sau, după caz, de organul care administrează locul de deținere, de îndată ce constată starea de pericol la care este expus martorul;

[...]

i) «protocolul de protecție» reprezintă înțelegerea confidențială dintre Oficiul Național pentru Protecția Martorilor [ONPM] și martorul protejat privind protecția și asistența care trebuie acordate martorului protejat, obligațiile acestora, precum și situațiile în care protecția și asistența încetează.”

Articolul 5

„Organul de cercetare penală, în faza urmăririi penale, poate solicita procurorului, iar procurorul, în procedura de cameră preliminară sau în faza judecății, poate solicita judecătorului de cameră preliminară, respectiv instanței, includerea în Program a unui martor [...] formulând propuneri motivate în acest sens.”

Articolul 6

„(1) Propunerea de includere în Program trebuie să cuprindă:

- a) informațiile referitoare la cauza penală respectivă;
- b) datele personale ale martorului;
- c) datele și informațiile furnizate de martor, precum și caracterul determinant al acestora în aflarea adevărului;
- d) circumstanțele în care martorul a intrat în posesia datelor și a informațiilor furnizate sau pe care le va furniza;
- e) orice elemente care pot evidenția starea de pericol în care se află martorul;
- f) estimarea posibilităților de recuperare a prejudiciului cauzat prin infracțiune;
- g) persoanele care au cunoștință despre datele și informațiile deținute de martor și despre faptul că acesta le-a furnizat organelor judiciare sau că are intenția de a le furniza;
- h) o evaluare a profilului psihologic [...];
- i) riscul pe care martorul și celelalte persoane pentru care se solicită includerea în Program îl prezintă pentru comunitatea în care urmează să fie relocați;
- j) date referitoare la situația financiară a martorului;
- k) orice alte date care prezintă relevanță [...].

(2) Propunerea de includere în Program trebuie să fie însoțită de acordul scris al persoanei pentru care se cere includerea în Program, precum și de o evaluare realizată de ONPM cu privire la posibilitatea includerii în Program a persoanei în cauză.”

Articolul 7

„Procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau instanța, după caz, se va pronunța în cel mai scurt timp, dar nu mai târziu de 5 zile de la primirea propunerii [...] asupra propunerii de includere [a unui martor] în Program.”

Articolul 8

„(1) În cazul în care este de acord cu propunerea, procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau instanța va comunica ONPM ordonanța [...] iar ONPM va lua toate măsurile necesare în vederea elaborării și implementării schemei de sprijin. [...]”

Articolul 9

„(1) În termen de 7 zile de la data emiterii ordonanței sau a încheierii de includere în Program ONPM încheie în scris un protocol de protecție cu fiecare martor [...] pentru care s-a dispus includerea în Program.

(2) Persoanele prevăzute la alin. (1) dobândesc calitatea de martor protejat în momentul semnării Protocolului de protecție. [...]”

Articolul 14

„(1) Protecția și asistența acordate martorului aflat în stare de pericol și martorului protejat sunt asigurate, în condițiile prezentei legi, de unitățile de poliție, respectiv de ONPM. [...]”

Articolul 15

„(1) Față de martorul aflat în stare de pericol [...] se pot lua măsuri urgente [...].

(2) Măsurile urgente se pot aplica pe o perioadă determinată, până la încetarea pericolului iminent ori până la includerea în Program.”

Articolul 17

„(1) „Programul încetează [...]”:

- a) la cererea martorului protejat, exprimată în formă scrisă și transmisă către ONPM;
- b) dacă în cursul procesului penal martorul protejat depune mărturie mincinoasă;
- c) dacă martorul protejat comite cu intenție o infracțiune;
- d) dacă sunt probe sau indicii temeinice că, ulterior includerii în Program, martorul protejat a aderat la un grup sau organizație criminală;
- e) dacă martorul protejat nu respectă obligațiile asumate prin semnarea Protocolului de protecție sau dacă a comunicat date false cu privire la orice aspect al situației sale;
- f) dacă viața, integritatea corporală sau libertatea martorului protejat nu mai este amenințată;
- g) dacă martorul protejat decedează.

(2) Încetarea Programului se dispune de procuror prin ordonanță sau de către instanță prin încheiere.”

86. Legea privind protecția martorilor prevede, de asemenea, că programul de protecție a martorilor este finanțat de la bugetul de stat (art. 21) și că autoritățile implicate au obligația de a coopera între ele și cu autorități similare din alte țări (art. 22).

II. Documentele Consiliului Europei

A. Recomandarea Rec (2005)9

87. Recomandarea Rec(2005)9 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind protecția martorilor și a colaboratorilor justiției (adoptată de Comitetul de Miniștri la 20 aprilie 2005, la cea de-a 924-a reuniune a miniștrilor adjuncți) prevede următoarele:

„Comitetul de miniștri, în temeiul art. 15.b din Statutul Consiliului Europei,
[...]

Recomandă guvernelor statelor membre:

- i. să se ghideze, atunci când își formulează legislația internă și își revizuiesc politica și practica penale, după principiile și măsurile anexate acestei recomandări;
- ii. să asigure că toate publicațiile necesare pentru aceste principii și măsuri sunt distribuite tuturor organelor interesate, cum ar fi organe judiciare, autorități de anchetă și urmărire penală, barouri și instituții sociale relevante.

Anexă la Recomandarea Rec (2005)9

I. Definiții

Pentru scopurile acestei recomandări, termenii:

- «martor» înseamnă o persoană care posedă informații relevante pentru o procedură penală, despre care a dat și/sau este în stare să dea declarație (indiferent de statutul ei ori de forma directă sau indirectă, orală sau scrisă a declarației, în conformitate cu legea națională), care nu este inclusă în definiția de «colaborator al justiției»;

- «colaborator al justiției» înseamnă orice persoană care se confruntă cu acuzații penale sau a fost condamnată pentru participarea într-o asociație infracțională sau într-o altă organizație infracțională de orice gen, sau la infracțiuni ținând de criminalitatea organizată, dar care este de acord să coopereze cu autoritățile justiției penale, în special prin depunerea de declarații despre o asociație sau o organizație infracțională, sau despre orice infracțiune legată de criminalitatea organizată sau de alte infracțiuni grave;

- «întimidare» înseamnă orice amenințare directă sau indirectă realizată sau posibil a fi realizată asupra unui martor sau colaborator al justiției, ce ar putea conduce la intervenții asupra voinței sale de a depune declarație liber de ingerințe nejustificate, sau care este o consecință a declarației sale;

- «anonimitate» înseamnă că datele de identificare ale martorului nu sunt divulgate în general părții opuse sau, în general, publicului;

- «persoane apropiate martorilor sau colaboratorilor justiției» includ rudele și alte persoane aflate în relație apropiată cu martorii și colaboratorii justiției, cum ar fi partenerul, copiii, nepoții, părinții și frații/surorile;

- «măsuri de protecție» sunt toate măsurile individuale procedurale sau neprocedurale având ca scop protejarea martorului sau a colaboratorului justiției de orice intimidare și/sau de orice consecință periculoasă a deciziei acestuia de a coopera cu justiția;

- «program de protecție» înseamnă un standard sau un set comandat de măsuri individuale de protecție care sunt, de exemplu, descrise într-un memorandum de înțelegere, semnat de către autoritățile responsabile și de martorul sau colaboratorul justiției protejat.”

B. Anexă la Recomandarea nr. R (97)13

88. Anexa la Recomandarea nr. R (97) 13 al Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind intimidarea martorilor și dreptul la apărare (adoptat de Comitetul de Miniștri la 10 septembrie 1997 în cadrul celei de-a 600-a reuniuni a miniștrilor adjuncți) include următorul pasaj:

„[...] 11. Anonimatul trebuie acordat numai în cazul în care autoritatea judiciară competentă, după audierea părților, constată că:

– viața sau libertatea persoanei în cauză este grav amenințată sau, în cazul unui agent sub acoperire, potențialul acestuia de a lucra în viitor este grav amenințat; și

– probele par să fie semnificative și persoana pare să fie credibilă.

12. După caz, trebuie să fie disponibile măsuri suplimentare pentru a-i proteja pe martorii care depun mărturie, inclusiv pentru a împiedica identificarea martorului de

către apărare, de exemplu prin utilizarea de paravane, deghizarea feței sau denaturarea vocii.

13. În cazul în care a fost acordat anonimatul, condamnarea nu se va baza numai sau într-o măsură decisivă pe probele unor astfel de persoane.

14. După caz, trebui instituite și puse la dispoziția martorilor care au nevoie de protecție programe speciale, cum ar fi programe de protecție a martorilor. Principalul obiectiv al acestor programe trebuie să fie acela de a proteja viața și securitatea personală a martorilor, rudelor acestora și a altor persoane apropiate acestora.

15. Programele de protecție a martorilor trebuie să ofere diferite metode de protecție; acest lucru include posibilitatea de a oferi martorilor și rudelor acestora, precum și altor persoane apropiate acestora, schimbarea identității, relocare, asistență în obținerea de noi locuri de muncă, asigurarea de gărzi de corp și alte forme de protecție fizică.

16. Având în vedere rolul important pe care colaboratorii justiției îl joacă în lupta împotriva crimei organizate, aceștia trebuie să beneficieze de o atenție adecvată, inclusiv de posibilitatea de a beneficia de măsurile oferite de programele de protecție a martorilor. Dacă este necesar, aceste programe pot include și măsuri specifice precum regimuri penitenciare speciale pentru colaboratorii justiției care execută o pedeapsă cu închisoarea.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA CONEXAREA CERERILOR

89. Având în vedere obiectul similar al cererilor, Curtea consideră că este adecvată conexarea acestora (art. 42 § 1 din Regulamentul Curții).

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 2 DIN CONVENȚIE

90. Reclamanții s-au plâns de organizarea programului de protecție a martorilor, susținând că era inefficient. Reclamanții au invocat art. 2, art. 8, art. 13 și art. 18 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 4 la Convenție. Curtea, având competența de a realiza încadrarea juridică a faptelor cauzei [a se vedea *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), nr. 37685/10 și 22768/12, pct. 114 și 126, CEDO 2018] consideră că natura acestui capăt de cerere, precum și modul în care a fost formulat, necesită o examinare numai în temeiul art. 2 din Convenție.

În măsura relevantă, dispoziția respectivă prevede următoarele:

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. [...]”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Cu privire la exercitarea abuzivă a dreptului de a introduce o cerere

(a) Argumentele părților

(i) Guvernul

91. Guvernul a susținut că reclamanții și-au susținut cererea în fața Curții utilizând termeni vagi și nedefiniți, aleși în mod intenționat pentru a ascunde aspectele de fapt și de drept sau declarațiile vădit false utilizate pentru a-și fabrica cauza. Intenția lor a fost de a induce în eroare Curtea pentru a crede că au fost supuși abuzurilor și neglijențelor din partea autorităților. Din acest motiv, Guvernul a solicitat Curții să declare că reclamanții au abuzat de dreptul lor de a introduce o cerere.

(ii) Reclamanții

92. Reclamanții au negat toate acuzațiile formulate de Guvern cu privire la presupusa lor rea-credință. De asemenea, au respins acuzațiile că și-ar fi fabricat cauza. Au considerat acuzațiile calomnioase, absurde și revoltătoare. În opinia lor, Guvernul a denaturat situația pentru a justifica eșecul sistemului de protecție a martorilor și abuzurile săvârșite de autorități. De exemplu, lipsa de probe cu privire la riscurile cu care se confruntau a fost rezultatul unei anchete defectuoase a autorităților, nu al unei prezentări eronate a situației de către ei.

(b) Motivarea Curții

93. Curtea reamintește că, în temeiul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție, o cerere poate fi respinsă pe motiv de abuz de dreptul de a introduce o cerere individuală în cazul în care, printre altele, s-a întemeiat cu bună știință pe fapte neadevărate. Comunicarea de informații incomplete și astfel înșelătoare poate reprezenta, de asemenea, un abuz al dreptului de a introduce o cerere, în special în cazul în care informațiile se referă chiar la esența cauzei și nu a fost oferită nicio explicație suficientă pentru nedivulgarea respectivelor informații. Aceeași situație se aplică în cazul în care au avut loc noi evoluții importante în cursul procedurii în fața Curții și în cazul în care, în pofida faptului că art. 47 § 7 din Regulamentul Curții impune în mod expres acest lucru, reclamantul nu a dezvăluit respectivele informații Curții, împiedicând-o astfel să se pronunțe asupra cauzei în deplină cunoștință de cauză. Cu toate acestea, chiar și în astfel de cazuri, intenția reclamantului de a induce în eroare Curtea trebuie întotdeauna dovedită cu suficientă certitudine [a se vedea *Gross împotriva Elveției* (MC), nr. 67810/10, pct. 28, CEDO 2014, cu trimiterile suplimentare].

94. În speță, Curtea observă că ceea ce Guvernul a considerat a fi un comportament abuziv al reclamanților (supra, pct. 91) nu era decât o opinie

divergentă cu privire la situația în fapt din speță și cu privire la eficacitatea protecției acordate reclamanților de către autoritățile interne. Curtea nu percepe niciun limbaj inadecvat în observațiile reclamanților. În plus, Guvernul nu a indicat în mod convingător care dintre declarațiile reclamanților ar fi în mod vădit false sau înșelătoare.

95. Rezultă că obiecția Guvernului privind abuzul de dreptul de a introduce o cerere trebuie respinsă.

2. Neepuizarea căilor de atac interne

(a) Argumentele părților

(i) Guvernul

96. Guvernul a susținut că reclamanții nu s-au plâns niciodată în fața ÎCCJ despre principiile operaționale care stau la baza implementării măsurilor de protecție, precum prezența ofițerilor de poliție fără uniformă în fața ușii lor sau cerința de a preciza intenția acestora de a se deplasa undeva cu șaptezeci și două de ore înainte. A observat că o plângere similară depusă de reclamanți cu privire la relocarea în străinătate fusese examinată pe fond de ÎCCJ în lumina documentelor furnizate de ONPM (supra, pct. 35).

97. Reclamanții nu au contestat în fața instanțelor soluțiile procurorului de a nu urmări penal diferitele plângeri formulate de aceștia despre activitatea ofițerilor de poliție desemnați pentru a-i proteja. În același sens, au susținut că A nu a depus o plângere în fața instanțelor competente cu privire la pretinsa concediere ilegală de la locul de muncă (supra, pct. 37).

98. Guvernul a subliniat că orientările operaționale pentru implementarea măsurilor de protecție au fost adoptate abia în februarie 2014. Prin urmare, nu a existat suficient timp pentru dezvoltarea unei practici judiciare interne în această privință.

(ii) Reclamanții

99. Reclamanții au subliniat că, cu o singură excepție, toate plângerile penale formulate au fost respinse de Parchet. În continuare, au afirmat că Guvernul nu putea indica care acțiuni interne ar fi constituit căi de atac certe, efective și accesibile, atât în teorie, cât și în practică.

100. Au susținut că nu au avut posibilitatea de a formula în fața instanțelor interne plângeri cu privire la modul în care a fost organizat programul de protecție și neglijența gravă a persoanelor care erau însărcinate să le asigure protecția.

(b) Motivarea Curții

(i) Principii generale

101. Curtea face trimitere la principiile consacrate ale jurisprudenței sale, astfel cum au fost reiterate în special în *Gherghina împotriva României* [(dec.)

(MC), nr. 42219/07, pct. 83-89, 9 iulie 2015], și *Vučković și alții împotriva Serbiei* [(obiecție preliminară) (MC), nr. 17153/11 și alte 29 de cereri, pct. 69-77, 25 martie 2014].

102. În special, Curtea reamintește că obligația epuizării căilor de atac interne impune reclamantilor să folosească normal căile de atac care sunt disponibile și suficiente cu privire la capetele de cerere formulate în temeiul Convenției. Existența căilor de atac în cauză trebuie să fie suficient de sigură nu numai în teorie, ci și în practică; în caz contrar, acestea vor fi lipsite de accesibilitatea și caracterul efectiv necesare (*Gherghina*, decizie citată anterior, pct. 85, cu trimiterile suplimentare).

103. Cu toate acestea, nu există obligația de a folosi căi de atac care nu au un caracter corespunzător sau efectiv. Totuși, existența unor simple îndoieli cu privire la șansele de reușită ale unei anumite căi de atac care în mod evident nu este inutilă nu constituie un motiv valid pentru neepuizarea acesteia (*ibidem*, pct. 86, cu trimiterile suplimentare).

104. Cu toate acestea, Curtea a subliniat în mod frecvent necesitatea de a aplica regula epuizării cu un anumit grad de flexibilitate și fără un formalism excesiv (*ibidem*, pct. 87, cu trimiterile suplimentare).

105. Curtea mai reamintește că, referitor la sarcina probei, este obligația Guvernului care invocă neepuizarea căilor de atac să convingă Curtea că acea cale de atac era una efectivă, disponibilă atât în teorie, cât și în practică, la momentul respectiv. Disponibilitatea unei căi de atac despre care se afirmă că există, inclusiv domeniul de aplicare și aplicarea acesteia, trebuie să fie stabilite și confirmate în mod clar sau completate de practică sau jurisprudență [*ibidem*, pct. 88, și *Molla Sali împotriva Greciei* (MC), nr. 20452/14, pct. 89, 19 decembrie 2018].

(ii) *Aplicarea acestor principii la faptele din prezenta cauză*

106. De la început, Curtea observă că reclamantii au formulat plângeri în fața ÎCCJ, indicând exact problemele cu care se confruntau în ceea ce privește măsurile de protecție și ofițerii de poliție implicați, și că cel puțin unele dintre aceste plângeri au fost examinate de instanța respectivă (supra, pct. 20, 21 și 35).

107. De asemenea, aceștia s-au plâns în fața poliției și Parchetului (supra, pct. 65-66). Indiscutabil, reclamantii nu au contestat în fața instanțelor deciziile procurorului nefavorabile lor. Cu toate acestea, Curtea nu poate să facă speculații cu privire la aspectul dacă, prin formularea unor astfel de acțiuni în fața instanțelor, altele decât ÎCCJ, care, în cauza lor, era responsabilă pentru măsurile de protecție în temeiul Legii privind protecția martorilor (supra, pct. 19 și 28, precum și art. 5 din lege citat supra, la pct. 85), reclamantii, a căror identitate nu era protejată, s-ar fi expus în mod public și ar fi riscat astfel să încalce obligația de a nu își dezvălui statutul de martor protejat. O îngrijorare similară a fost exprimată de directorul ONPM în scrisoarea sa din 23 mai 2017 (supra, pct. 56-58), deși autenticitatea acestei

scrisori este contestată de Guvern (supra, pct. 59). Curtea nu poate decât să ia notă de faptul că deciziile adoptate de ÎCCJ erau confidențiale și nu au fost comunicate reclamantilor (supra, pct. 22 și 35).

108. În aceste condiții, Curtea consideră că, prin formularea plângerilor în fața ÎCCJ, reclamantii au epuizat căile de atac interne pe care le aveau la dispoziție. Rezultă că obiecția Guvernului privind neepuizarea căilor de atac interne trebuie respinsă.

3. Cu privire la alte motive de inadmisibilitate

109. Curtea constată, în continuare, că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Reclamantii

110. Reclamantii s-au plâns că autoritățile nu le-au oferit protecție adecvată și că anchetele privind diferitele lor acuzații de amenințări nu au fost efective. Aceștia au subliniat faptul că autoritățile aveau obligația de a lua măsuri operaționale pentru a ancheta toate riscurile la adresa vieții lor și pentru a preveni materializarea oricărui risc. În schimb autoritățile au tratat amenințările la adresa vieții lor, cum ar fi tăierea cauciucurilor de la mașină sau gloanțele găsite în fața ușii lor (supra, pct. 63), într-un mod superficial.

111. În ceea ce privește calitatea protecției primite, reclamantii au susținut că DGP nu a înțeles niciodată situația unui martor care avea nevoie de protecție sau cum să implementeze măsurile de protecție fără a încălca drepturile martorilor. Ofițerii de poliție nu aveau experiență și au redactat rapoarte detaliate asupra vieții lor private și le-au comunicat celorlalte autorități. Reclamantii s-au adresat în scris instituțiilor pe care le considerau responsabile pentru această încălcare a intimității lor, însă fără niciun folos.

(b) Guvernul

112. Guvernul a subliniat că acuzațiile legate de o amenințare la adresa vieții și integrității fizice formulate de reclamantii în fața procurorului nu au fost niciodată sprijinite de probe colectate. În opinia sa, reclamantii au indus în eroare în mod conștient și deliberat Curtea pentru a crea o imagine denaturată a faptului că, în pofida faptului că dețineau probe privind amenințările, autoritățile au decis să nu îi includă în programul de protecție a martorilor. În realitate, aceștia nu au informat Parchetul despre pretensele amenințări primite în timp ce erau aplicate măsurile de protecție.

113. Guvernul a mai susținut că, în pofida afirmațiilor reclamantilor privind contrariul (supra, pct. 10 și 11), ordonanța procurorului din 28 august

2015 nu a fost niciodată menită să constituie o măsură temporară. Această ordonanță a fost emisă în temeiul dispozițiilor Codului de procedură penală și nu făcea trimitere la dispoziția relevantă din Legea privind protecția martorilor (supra, pct. 6).

114. De asemenea, a respins afirmațiile reclamantilor potrivit cărora ofițerii de poliție nu aveau experiență sau au refuzat să îi protejeze. SAS a luat parte la operațiuni polițienești de mare risc și i-a fost încredințat, de exemplu, protecția magistraților amenințați. În schimb, reclamantii au depus eforturi susținute pentru a eluda măsurile de protecție, formulând cereri false de protecție și încălcându-și obligațiile. De exemplu, au provocat incidente cu poliția, date fiind interviurile în direct de la televiziunea națională (care au condus apoi la încetarea contractului de muncă al reclamantei A), au refuzat oferte adecvate de locuri de muncă și au refuzat să coopereze cu autoritățile.

115. Guvernul a reamintit că cerințele impuse reclamantilor în momentul includerii lor în programul de protecție nu au fost disproporționate și că aceștia au fost în mod implicit de acord să le respecte atunci când au fost de acord să fie incluși în programul de protecție.

2. Motivarea Curții

(a) Principii generale

116. Curtea observă că prima teză a art. 2 § 1 obligă statul nu numai să se abțină de la luarea unei vieți în mod intenționat și ilegal, ci și să ia măsurile necesare pentru a proteja viețile celor aflați sub jurisdicția sa. Obligația statului în această privință se extinde dincolo de datoria sa primară de a asigura dreptul la viață prin punerea în aplicare a unor norme de incriminare eficiente pentru a descuraja comiterea de infracțiuni, susținută de un mecanism de aplicare a legii pentru prevenirea, eliminarea și sancționarea încălcărilor unor astfel de norme. Art. 2 din Convenție poate implica, de asemenea, în anumite circumstanțe clar definite, obligația pozitivă a autorităților de a lua măsuri operaționale preventive pentru protejarea persoanei a cărei viață este amenințată de actele infracționale ale unei alte persoane [a se vedea *R.R. și alții împotriva Ungariei*, nr. 19400/11, pct. 28, 4 decembrie 2012, și *Maiorano și alții împotriva Italiei*, nr. 28634/06, pct. 103-104, 15 decembrie 2009, cu trimiterile suplimentare).

117. O astfel de obligație trebuie să fie interpretată într-un mod care să nu impună autorităților o sarcină imposibilă sau disproporționată. Astfel, nu orice amenințare prezumată la adresa vieții poate implica pentru autorități o cerință a Convenției de a lua măsuri operaționale pentru a preveni materializarea riscului respectiv. În opinia Curții, atunci când există o acuzație că autoritățile și-au încălcat obligația pozitivă de a proteja dreptul la viață, în contextul sus-menționat al datoriei acestora de a preveni și elimina infracțiunile împotriva unei persoane, trebuie să se stabilească în mod satisfăcător că autoritățile aveau sau ar fi trebuit să aibă cunoștință la

momentul respectiv despre existența unui risc real și imediat pentru viața unei persoane sau a unor persoane identificate, ca urmare a actelor infracționale ale unei părți terțe, și că nu au luat măsuri în limita atribuțiilor lor, măsuri care, judecate în mod rezonabil, ar fi trebuit luate pentru a evita riscul respectiv. În opinia Curții, având în vedere și natura dreptului protejat de art. 2, drept fundamental în sistemul Convenției, este suficient ca un reclamant să demonstreze că autoritățile nu au făcut tot ceea ce putea fi în mod rezonabil așteptat de la acestea pentru a evita un risc real și imediat pentru viața sa, despre care au avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință. Aceasta este o întrebare la care se poate oferi un răspuns doar în lumina tuturor circumstanțelor fiecărei cauze în parte (*Osman împotriva Regatului Unit*, 28 octombrie 1998, pct. 115-116, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-VIII*).

118. Până în prezent, Curtea a examinat diverse situații care angajau obligațiile pozitive ale statelor de a proteja dreptul la viață în temeiul art. 2 din Convenție față de actele infracționale ale unui terț. Prin urmare, aplicând criteriul stabilit în hotărârea *Osman* (citată anterior), aceasta a definit domeniul de aplicare al obligației de a proteja martorii, în special în cauza *R.R. și alții împotriva Ungariei* (citată anterior), care privea excluderea din programul de protecție a martorilor.

119. Curtea observă totodată că art. 2 din Convenție poate intra în discuție chiar dacă persoana al cărei drept la viață a fost încălcat nu a decedat. În cauza *R.R. și alții împotriva Ungariei* (citată anterior, pct. 26- 32), Curtea a considerat că excluderea a patru dintre cei cinci reclamanți din programul de protecție a martorilor din Ungaria a constituit o încălcare a obligației pozitive a statului de a le proteja dreptul la viață, chiar dacă nu și-au pierdut viața, întrucât a existat un risc real și imediat (cunoscut de autoritățile naționale) la adresa vieții acestor persoane, care necesita protecție în cadrul programului de protecție a martorilor. Constatând că Guvernul nu a dovedit în mod convingător că riscul în cauză a încetat să existe și caracterul inadecvat al măsurilor adoptate pentru a proteja viețile reclamanților ca urmare a excluderii acestora din programul de protecție a martorilor, Curtea a concluzionat că acțiunile autorităților maghiare nu au respectat cerințele art. 2 din Convenție (a se vedea, de asemenea, *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei*, nr. 15028/09, pct. 30- 31, 23 iunie 2015, cu trimiterile suplimentare).

(b) Aplicarea acestor principii la faptele din prezenta cauză

120. De la început, Curtea ia notă de faptul că, la 28 august 2015, reclamanții au fost declarați „martori amenințați” în urma declarațiilor date în fața parchetului într-un dosar de corupție în care erau implicați înalți oficiali; în special, Parchetul a considerat că reclamanții erau „în pericol întrucât exista o suspiciune rezonabilă că viața [sau integritatea lor fizică] ar putea fi în pericol” (supra, pct. 5 și 6). La 9 decembrie 2015, reclamanții au fost de acord să fie incluși în programul de protecție a martorilor (supra, pct. 12). Mai multe incidente, descrise ca fiind amenințări la adresa vieții și integrității lor fizice,

au fost ulterior raportate de reclamânți, deși în termeni destul de vagi (supra, pct. 60-64). În plus, în pofida tentativelor autorităților de a-i exclude pe reclamânți din programul de protecție a martorilor, ÎCCJ a menținut măsura (supra, pct. 19 și 21).

121. Curtea consideră că, aplicând normele de protecție a martorilor în cazul reclamânților, autoritățile au admis în mod explicit și/sau implicit existența unui risc la adresa vieții lor, integrității fizice sau libertății personale în sensul dispozițiilor legale relevante (supra, pct. 83 și 85, precum și, *mutatis mutandis*, R.R. și alții împotriva Ungariei, citată anterior, pct. 30). În acest context, Curtea admite că a existat într-adevăr o amenințare gravă a unui risc real și imediat la adresa vieții, integrității fizice și libertății reclamânților, atât la momentul aplicării inițiale a măsurii, cât și în octombrie 2017, atunci când reclamânții au părăsit România (supra, pct. 80).

122. Întrucât s-a stabilit că, la momentul faptelor, autoritățile aveau sau ar fi trebuit să aibă cunoștință că exista un risc real și imediat la adresa vieții reclamânților, trebuie să se stabilească dacă au făcut tot ce se putea aștepta în mod rezonabil din partea acestora ca să evite acest risc (jurisprudența citată supra, la pct. 117).

123. Curtea ia notă de faptul că autoritățile i-au plasat pe reclamânți sub protecție de îndată ce a fost identificat un risc (supra, pct. 6). Părțile nu sunt de acord cu natura ordonanței inițiale de protecție, reclamânții susținând că acesta era menită să fie o măsură temporară, Guvernul subliniind natura diferită a celor două programe de protecție (supra, pct. 10 și 113). În orice caz, trebuie observat că, în practică, această ordonanță a dat naștere unei serii de măsuri de protecție a reclamânților: a fost adoptat în aceeași zi un plan de acțiune (supra, pct. 8), părțile în cauză au început negocierile pentru a stabili detaliile acestei protecții (supra, pct. 7-11) și au fost desemnate două echipe pentru a-i proteja pe reclamânți (supra, pct. 7 *in fine*).

124. Indiscutabil, autoritățile au avut nevoie de șase luni pentru a redacta protocoalele de protecție: din 28 august 2015, când a fost emisă ordonanța procurorului (supra, pct. 6), până la 1 martie 2016, când protocoalele au fost prezentate pentru prima dată reclamânților (supra, pct. 21). Totuși, această întârziere nu a rămas nesoluționată, întrucât ÎCCJ a criticat autoritățile pentru lipsa lor de acțiune (supra, pct. 21). Curtea observă, de asemenea, că autoritățile au avut nevoie de mai mult de trei luni pentru a obține, la 9 decembrie 2015, consimțământul reclamânților de a fi incluși în programul de protecție (supra, pct. 12).

125. În plus, procurorul a așteptat până la 26 octombrie 2016 să înceapă procedura adecvată pentru a-i include pe reclamânți în programul de protecție a martorilor în temeiul Legii privind protecția martorilor (supra, pct. 26). Au trecut două luni între data deciziei ÎCCJ din 25 august 2016 (supra, pct. 21) și data la care procurorul a făcut cererea respectivă.

126. Curtea este îngrijorată de faptul că un aspect de o asemenea importanță și urgentă a rămas nesoluționat de autorități pentru perioade atât

de lungi de timp, în total peste un an și 4 luni, de la 28 august 2015, când riscul a fost identificat pentru prima dată (supra, pct. 6) până la 17 ianuarie 2017, când reclamanții au fost incluși în mod oficial în program (supra, pct. 30 și 31).

127. Acestea fiind spuse, reclamanții nu au fost lăsați fără protecție în această perioadă, chiar dacă protecția respectivă a fost cel puțin la început improvizată în cea mai mare parte, în lipsa reglementărilor, care au devenit aplicabile doar la 1 iulie 2016 (supra, pct. 13, 17 și 46). Deficiențele inevitabile au fost însă corectate de autorități (supra, pct. 56-58 și 60 *in fine*). În plus, în această perioadă nu a avut loc niciun atac direct împotriva reclamanților.

128. Curtea observă că reclamanții s-au plâns de lipsa de experiență și de instruire a ofițerilor de poliție însărcinați cu protecția lor (supra, pct. 40 și 111). Cu toate acestea, nu poate decât să ia notă de faptul că, potrivit informațiilor furnizate de Guvern (în special supra, pct. 114), ofițerii primiseră în trecut sarcini comparabile, cu risc ridicat, iar experiența lor în domeniu nu poate fi așadar contestată.

129. Indiscutabil, experiența anterioară a ofițerilor de poliție nu poate compensa lipsa unor instrucțiuni clare din partea superiorilor lor cu privire la domeniul de aplicare și scopul misiunii în cauză. Curtea nu poate decât să observe că mai multe incidente indică lipsa unei pregătiri adecvate din partea ofițerilor de poliție aflați în serviciu. Au fost găsiți uneori neînarmați sau fără uniformă, au părăsit postul înainte de sosirea următoarei echipe, nu au raportat sau pur și simplu au pierdut dosarul de legătură care conținea date sensibile referitoare la reclamanți (supra, pct. 66). Aceste omisiuni riscau să compromită protecția reclamanților. Cu toate acestea, au fost luate în serios de autorități, care au anchetat și, atunci când a fost necesar, i-au sancționat pe cei care erau răspunzători (supra, pct. 65 – 67).

130. În pofida răspunsului prompt al autorităților în vederea corectării deficiențelor identificate, Curtea acceptă că acestea trebuie să fi contribuit la escaladarea conflictelor și a neîncrederii dintre reclamanți și poliție (supra, pct. 20 și 111). Aceste fapte nu justifică însă comportamentul provocator al reclamanților și nerespectarea repetată a propriilor responsabilități față de protecția lor.

131. În această privință, Curtea trebuie să ia notă de faptul că dreptul intern impune martorilor protejați obligația de a coopera cu autoritățile și de a se abține de la orice acțiune care ar putea compromite siguranța misiunii. Aceste atribuții au fost stabilite în mod clar în protocoalele de protecție în privința cărora reclamanții și-au dat în cele din urmă acordul (supra, pct. 15 și 30). Nerespectarea obligațiilor asumate prin semnarea protocoalelor poate avea ca rezultat excluderea din program (a se vedea, în special, art. 17 din Legea privind protecția martorilor, citat supra, pct. 85). Prin urmare, se poate admite că reclamanții erau pe deplin conștienți de obligația lor de a coopera cu autoritățile.

132. Cu toate acestea, în practică, reclamanții nu și-au respectat în mod repetat obligațiile și au încălcat protocoalele de protecție. Au fost necooperanți și au avut adesea un comportament nepotrivit față de ofițerii de poliție. Au făcut eforturi considerabile pentru a eluda măsurile de protecție și pentru a obstrucționa activitatea ofițerilor desemnați pentru a-i proteja (a se vedea, în special, incidentele descrise supra, pct. 52-55). Au refuzat să coopereze cu echipele de protecție (de exemplu, supra, pct. 47 și 50) și au utilizat un limbaj jignitor pentru poliție (de exemplu, supra, pct. 54). De asemenea, se pare că reclamanții au avut pretenții nerealizabile din partea autorităților în ceea ce privește obligația de a le găsi noi locuri de muncă și au refuzat să facă compromisuri (supra, pct. 32-35). În plus, reclamanții, prin prezența lor în mijloacele de comunicare socială și televiziune (supra, pct. 69-77), au riscat să își compromită statutul de martor protejat.

133. În plus, reclamanții au refuzat oferta de relocare în interiorul României (supra, pct. 24). În ceea ce privește cererile de schimbare a identității și de a fi relocați în străinătate (supra, pct. 32), ÎCCJ le-a respins după o examinare atentă și a oferit motive pentru care măsurile respective nu erau fezabile în situația lor (supra, pct. 35). Ignorând în totalitate decizia ÎCCJ și obligația lor de a respecta protocoalele de protecție, reclamanții au decis în mod unilateral să își schimbe reședința în străinătate. În practică, acest act a pus capăt efectiv protecției lor (supra, pct. 30 și 85) și i-a expus potențial unui risc grav la adresa vieții și integrității lor fizice. Cu toate acestea, se pare că, în pofida dificultăților suplimentare ridicate de această nouă situație creată de acțiunile reclamanților, autoritățile nu și-au retras protecția, ci au menținut contactul cu reclamanții în străinătate (supra, pct. 82) și au continuat să le ofere asistență financiară (supra, pct. 39).

134. Curtea apreciază eforturile autorităților de a continua protecția, în pofida lipsei de cooperare a reclamanților, în loc să îi retragă din programul de protecție a martorilor, opțiune prevăzută de lege (art. 17 din Legea privind protecția martorilor, citat supra, la pct. 85, precum și supra, la pct. 131). Dorința acestora de a asigura protecția reclamanților și de a găsi soluții alternative nu s-a diminuat, în pofida lipsei de cooperare a reclamanților, a încălcării normelor și a comportamentului provocator.

135. În lumina constatărilor de mai sus, Curtea consideră că autoritățile au făcut ceea ce se putea aștepta în mod rezonabil din partea lor pentru a-i proteja pe reclamanți de presupusul risc la adresa vieții lor. Astfel, acestea au respectat cerințele art. 2 din Convenție.

Prin urmare, respectiva dispoziție nu a fost încălcată.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *Decide* să conexeze cererile;
2. *Declară* cererile admisibile;

HOTĂRÂREA A ȘI B ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

3. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 2 din Convenție.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 2 iunie 2020, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Ilse Freiwirth
Grefier adjunct

Jon Fridrik Kjølbro
Președinte